

Dwarrelen

Met het einde van de zomervakantie in zicht druppelen de nieuwe kwartaalcijfers binnen. Het lijkt er op, dat de vrije val waarin veel economieën in terecht waren gekomen sinds vorig najaar, is gestopt. Sommigen landen noteerden een heel voorzichtig positief resultaat ten opzichte van het eerste kwartaal van dit jaar. Een teken dat het dal is bereikt.

Er wordt een moeizame weg terug naar gezondere economische groei voorspeld. Immers, ten opzichte van vorige jaren zijn de economische prestaties nog ronduit slecht en vooral het verlies aan werkgelegenheid zal nog

Door
Coby van der
Linde

even doorgaan. De overheidsfinanciën in veel landen zijn dramatisch verslechterd door de reddingsoperaties. De economieën in veel landen zullen het zonder al te veel stimulering van de overheid moeten stellen op de weg terug.

Perspectief

In de komende jaren zal de politieke agenda danig worden beïnvloed door de drastisch veranderde vooruitzichten. Ook de duurzame agenda zal er anders uit gaan zien. De financiële en economische crisis heeft de fut danig uit dit deel van de energie-industrie gehaald. Investeringslijden ook hier onder de ingezakte vraagverwachtingen en lagere energieprijzen. De verwachtingen ten aanzien van overheidsstimulering zullen ook naar

beneden worden bijgesteld. De olijeprijzen hebben zich inmiddels door het productiebeleid van de OPEC-landen hersteld tot boven de 70 dollar per vat. De gasprijzen geven een meer divers beeld. Door de vertraagde koppeling aan de olijeprijzen in veel markten is er wel sprake van een aanzienlijke daling, maar deze daling is minder extreem dan in de VS, waar de gasprijs rond de 3 dollar per mbtu zweeft. De verschillen in gasprijzen in de belangrijke markten in de wereld zijn, naast de verschillende prijsystemen, ook een uiting van de nog steeds regionale oriëntatie van de internationale markt. De uitbundige groei in LNG van de afgelopen jaren draagt nu bij aan de neerwaartse prijsdruk. De komende jaren komt een aantal grote LNG-projecten beschikbaar voor de internationale markt, zodat de krapte van de afgelopen jaren even voorbij is. De neergang van de vraag naar gas in de VS viel bovendien samen met een recente stijging in het binnenlandse aanbod. De opkomst van de exploitatie van onconventionele gasreserves in de afgelopen jaren had de vraag naar geïmporteerd gas ook al onder druk gezet. Voor aanbieders van spot LNG is bij het huidige prijspeil in de VS deze markt even geen lonkend alternatief. De winter biedt wellicht uitkomst.

Nieuwe ronde

Aan de gespannen energiemarkten van de afgelopen jaren is door de financiële en economische crisis tijdelijk een eind gekomen. De investeringen in nieuwe energieprojecten lopen terug, waardoor wellicht de volgende periode van krapte alweer in de maak lijkt. Immers, de aanlooptijden zijn erg lang en de depletie van bestaande velden gaat gewoon door. De vrijgevallen capaciteit in OPEC-landen zal geen stimulans zijn de productiecapaciteit uit te breiden zo lang de markt ontspannen is. De druk op deze landen om te investeren was vorig jaar nog groot. Verder zal veel afhangen van de vraagontwikkelingen. De vraag in China en andere opkomende landen lijkt weinig last te hebben van de economische malaise. De lagere internationale energieprijzen bieden een welkome verlichting van de overheidsuitgaven omdat minder subsidie moet worden bijgepast. Deze subsidies drukten vorig jaar nog zwaar op deze landen. China is momenteel erg actief op de energiemarkt, getuige o.a. de overeenkomst om Australisch LNG te gaan importeren. Over het herstel van de vraag in OESO-landen bestaat meer onzekerheid. De verscherpte eisen aan Amerikaanse auto's zal de vraag naar olie aanmerkelijk beïnvloeden. Vooral als deze eisen over een paar jaar nog scherper worden gesteld. In Europa lijkt de liefde voor de SUV ook te bekoelen. De strengere eisen aan de CO₂-uitstoot en de herinnering aan de hoge prijzen aan de pomp hebben de voorliefde voor kleinere auto's weer doen ontluiken. Bij besteding van deze nieuwe trend kan dat ook hier een ombuiging van de groei van de vraag

naar olie impliceren. Het is dus mogelijk dat de wereld, als gevolg van de financiële en economische crisis, op een ander groeipad terecht komt voor olie. Anderzijds kan een periode van lagere olieprijzen de verwachtingen ten aanzien van alternatieve brandstoffen dusdanig veranderen, dat het voorziene snelle groeipad naar beneden moet worden bijgesteld.

Huiswerk

De financiële en economische crisis dwingt ons het huiswerk opnieuw te doen. Projecties van vraag en aanbod, op grond waarvan vele beslissingen worden genomen, moeten worden bijgesteld. Daarbij is het nog onzeker wat de structurele veranderingen zullen zijn. De onzekerheid over de kracht waarmee het klimaatbeleid zal worden in- of voortgezet, de onzekerheid over voorzieningszekerheidsbeleid en de onzekerheid over het verloop van de concurrentie tussen de verschillende primaire brandstoffen, is in de afgelopen maanden enorm toegenomen en zal investeerders tot enige voorzichtigheid manen. Het bereiken van het dal is goed nieuws, maar de onzekerheid over het pad naar herstel zal de energie-industrie nog enige tijd parten spelen. Hoe dat de relaties tussen producerende en consumerende landen zal beïnvloeden, is een interessante vraag. Lang niet al het stof is al neergedwarreld. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.